

PRITARTA
Druskininkų savivaldybės tarybos
2015 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr.T1-108

PATVIRTINTA
Druskininkų savivaldybės Viečiūnų
pagrindinės mokyklos direktoriaus
2015 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr.V1-62

**DRUSKININKŲ SAVIVALDYBĖS VIEČIŪNŲ PAGRINDINĖS MOKYKLOS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO SKYRIUS „LINELIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„VAIKYSTĖS TAKELIU“**

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Pavadinimas – Druskininkų savivaldybės Viečiūnų pagrindinės mokyklos ikimokyklinio ugdymo skyrius „Linelis“. Skyrius tęsia 1972 m. spalio 25 d. įsteigto Viečiūnų vaikų lopšelio-darželio „Linelis“ veiklą.

Teisinė forma ir priklausomybė – savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Grupė – neformaliojo švietimo mokykla.

Tipas – skyrius.

Buveinė – Jaunystės g. 6, Viečiūnų k., LT- 66491, Druskininkų savivaldybė.

Vaikai ir jų poreikiai

Kuriant individualią įstaigos programą turinys, metodai, būdai ir formos atrinkti siekiant patenkinti bendruosius, specialiuosius, ypatingus ir mūsų bendruomenės kultūrinei socialinei aplinkai būdingus poreikius.

Poreikis judėti labiau būdingas ankstyvojo ir jaunesniojo amžiaus vaikams. Judėjimo poreikį vaikai gali tenkinti ne tik skyriaus patalpose – salėje, žaidimų kambaryje, žaidimų aikštelėje ant atnaujintų lauko įrengimų, bet ir miške, laukuose panaudojant natūralius gamtos objektus (griovius, šakas, kelmelius, kankorėžius, žiemą – užšalusius vandens telkinius, kalną ir kt.).

Poreikis žaisti vaiko amžiui būdingas žaidimus svarbus įvairaus amžiaus vaikams. Vaiko aplinkoje esantys žaislai, natūralūs daiktai, įvairios medžiagos, įrengti veiklos kampeliai sudaro sąlygas su natūraliais gamtos objektais ir žaislais žaisti miške, lauke, vysto vaiko kūrybines galias, skatina aktyviai veikti, sudaro palankias sąlygas žaidimų plėtotei.

Poreikis patirti, atrasti, eksperimentuoti labiau būdingas vyresniojo amžiaus vaikams. Vaikai turi galimybę kaupti ir gilinti pažintinę ir emocinę patirtį veikdami ne tik skyriaus aplinkoje, bet ir lankydami senojo kaimo sodybose, dzūkiškai bendraudami su senaisiais Viečiūnų gyventojais, ekskursijų po gyvenvietę ir jos visuomeninės paskirties objektus metu.

Socialinė, kultūrinė aplinka pristatoma vaikui jo amžiaus supratimą atitinkančiais būdais. Atradimo džiaugsmą vaikai taip pat patiria užsiimdami su įvairiais augalais, dirvožemiu, akmenimis ir pan.

Poreikis kurti, įgyvendinti savo sumanymus labiau būdingas vyresniojo amžiaus vaikams. Meninės raiškos ir konstrukcinės kūrybos idėjas vaikai gali realizuoti ne tik ugdymo įstaigos aplinkoje įprastomis priemonėmis, bet ir natūralioje gamtinėje aplinkoje naudodami įprastines ir gamtines medžiagas. Esminius poreikius padeda patenkinti aktyvi veikla ir gamtos bei jos objektų stebėjimas.

Poreikis būti pastebėtam, pripažintam svarbus įvairaus amžiaus vaikams. Pedagogai ir šeimos nariai demonstruoja vaikui savo meilę, prielankumą, pastebi ir įvertina jo pasiekimus, pastangas, jį patį, kaip asmenį.

Poreikis analizuoti ir plėtoti ypatingus gabumus svarbesnis vyresniojo amžiaus vaikams. Pedagogai ir tėvai pastebi ypatingus vaikų pažintinius, socialinius ar meninius gabumus, parenka būdus ir formas jiems stiprinti, gilinti ir plėtoti.

Poreikis patenkinti emocines ir materialines reikmes būdingas įvairaus amžiaus vaikams. Skyriuje ypatingas dėmesys skiriamas iš nepalankios emocinės ir socialinės kultūrinės aplinkos atėjusiems vaikams: išklausoma, guodžiama, raminama, drąsinama, jeigu reikia, įtakojamos vaiko vertybinės nuostatos. Pasitelkus Vaiko teisių apsaugos tarnybą, mokyklos ir seniūnijos socialinį darbuotoją stengiamasi šalinti žalingus vaiko aplinkos aspektus, sprendžiamos materialinės problemos.

Poreikis gauti specialų ugdymą svarus vaikams, turintiems specialiųjų poreikių. Vaikams, turintiems kalbos vystymosi sutrikimų, teikiama logopedo pagalba, vaikams, turintiems elgesio sutrikimų, teikiama specialiojo pedagogo, psichologo pagalba.

Pedagogai ir kiti specialistai

Įstaigoje dirba pedagogai, turintys aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą, yra įgiję ikimokyklinio ugdymo pedagogo kvalifikaciją. Ikimokyklinio ugdymo programą įgyvendina penki auklėtojai ir vienas meninio ugdymo pedagogas. Pedagogai stengiasi pažinti kiekvieną vaiką, sumaniai ir kūrybiškai derinti ugdymo(si) metodus, individualizuoti ir diferencijuoti ugdymą, kurti saugią aplinką, dirbti komandoje. Pedagogai nuolat tobulina savo kvalifikaciją, domisi naujovėmis.

Įstaigoje teikiama pagalba specialiųjų poreikių vaikams bei jų tėvams. Pagalbą teikia logopedas, specialusis pedagogas, psichologas, socialinis pedagogas. Vaikams, turintiems didelių specialiųjų poreikių, padeda auklėtojo padėjėjas.

Įstaigos savitumas

Ikimokyklinio ugdymo skyrius „Linelis“ yra nedidelis ir įsikūręs atnaujintame, jaukiame pastate. Skyriuje veikia 4 grupės: 1 ankstyvojo amžiaus, 2 ikimokyklinio ir 1 priešmokyklinio amžiaus vaikams. Grupėse ugdomi vaikai nuo 1 iki 6 (7) metų amžiaus. Specialiųjų poreikių vaikai yra integruoti į bendrojo ugdymo grupes.

Įstaigoje sukaupta etninio ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo patirtis, įkurta etnografinė seklytėlė, kaupiamas daiktinis, meninis ir verbalinis etninis paveldas. Vaikai turi galimybę susipažinti su senoviniais daiktais ir su jais veikti. Meninis ir verbalinis paveldas vaikams pateikiamas jų amžiaus suvokimą atitinkančiais metodais.

Pedagogai nuolat ieško naujų būdų ir formų perteikti dzūkišką etninį paveldą, puoselėti tautiškumą. Įstaigoje švenčiamos ne tik įprastos, bet ir retesnės kalendorinės šventės: Gandrinės, Šv. Martyno diena, rengiami ir įgyvendinami etnokultūros projektai, dalyvaujame edukacinėse programose.

Įstaigoje įrengtas metodinis kabinetas, atskiros edukacinės erdvės, skirtos judriems žaidimams ir meninei saviraiškai.

Ugdytiniai dalyvauja „Dainų dainelės“, „Tramtatulio“ konkursuose, dailės darbų parodose, seniūnijos rengiamose rudens ir šeimos šventėse.

Įstaiga įsikūrusi gyvenvietės pakraštyje. Netoliese yra mokykla, biblioteka, seniūnija, bendruomenės centras, poliklinika, parduotuvės ir kt. Senojo kaimo sodybos išsidėsčiusios gyvenvietės pakraščiais, pamiškėje ir miške. Didelė dalis įstaigoje sukaupto verbalinio ir meninio etninio paveldo surinkta būtent iš senųjų kaimo gyventojų. Prie pat gyvenvietės yra du vandens telkiniai, netoliese – Nemunas, Ilgio ir Grūto ežerai, Grūto parkas, kuriamas etnografinis dzūkiškas kaimas, Druskininkai.

Dauguma įstaigą lankančių vaikų tėvų dirba Viečiūnuose ir Druskininkuose. Daugėja šeimų, kuriose vaiką augina viena motina, nemažai esama ir socialinės atskirties šeimų.

Rengiant ikimokyklinio ugdymo programą atsižvelgiama į mūsų ugdytinių aplinkos geografinius, kultūrinius, socialinius ypatumus.

Įstaigoje vykdoma priešmokyklinio ugdymo programa.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Mūsų įstaigos struktūra, teikiamos paslaugos ir pasirinkta kryptis tenkina Viečiūnų kaimo bendruomenės poreikius.

Siekdami šeimos ir ugdymo įstaigos optimalios sąveikos, pedagogai remiasi pozityviomis šeimos ugdymo tradicijomis ir jas tęsia. Šeimos ir įstaigos bendruomenės sąveika grindžiama abipuse pagarba ir supratimu.

Siekiant patenkinti tėvų (globėjų) poreikį gauti informaciją apie vaikų ugdymo(si) pasiekimus ir problemas bei gilinti ir plėtoti tėvystės gebėjimus, įgyti žinių apie vaikų ugdymą, programoje numatoma bendradarbiavimo su šeima būdai ir formos:

- Individualūs pokalbiai ir konsultacijos;
- Susirinkimai;
- Stendinė medžiaga;
- Tėvų knygos;
- Laiškeliai tėvams;
- Atvirų durų dienos;
- Interneto svetainė;
- Šventės, vakaronės;
- Išvykos;
- Apklausos;
- Tėvų dalyvavimas ugdymo procese;
- Vaikų darbų parodėlės.

Tėvams pageidaujant papildomo ugdymo, įstaigoje organizuojami choreografijos, anglų kalbos, dailės būreliai.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Įstaigos požiūrį į vaiką ir jo ugdymą atskleidžia pasirinktos filosofinės kryptys, pedagoginės nuostatos, vaiko raidos teorijos. Filosofinis programos pagrindas – humanistinės, progresyvinės, dalinai rekonstrukcinės ugdymo kryptys.

Humanistinė ugdymo kryptis įgyvendinama programoje numatant metodus ir priemones, kaip ugdyti vaiko nuostatą gerbti savo individualumą, artimiausią aplinką, skatinti ieškoti galimybių išreikšti save. Progresyvinė ugdymo kryptis nurodo, kad ugdymo turinys padės lavinti vaiko gebėjimą spręsti problemas, skatins aktyviai veikti, ugdymas bus individualizuotas ir integruotas, tai yra per pasirinktą veiklą bus ugdomi ir lavinami įvairūs vaiko gebėjimai. Rekonstrukcinė ugdymo kryptis nurodo, kad įgytus gebėjimus vaikas pratinsis pritaikyti savo reikmėms tenkinti ir naujiems įgyti – tiek įstaigoje, tiek už jos ribų.

Programos principai, tikslai ir uždaviniai bei ugdymo turinys sudaromi remiantis ekologine bei konstruktyvizmo raidos teorijomis, kurios siejasi su filosofinėmis ugdymo kryptimis, kultūros filosofijos nuostatomis, visuminio vaiko ugdymo samprata ir yra orientuoti į vaiko poreikių tenkinimą.

Ekologinė vaiko raidos teorija nurodo, kad programoje pabrėžiama kultūrinės ir gamtinės aplinkos įtaka vaiko ugdymui(si), gilinamas ir plėtojamas supratimas apie šeimą, giminę, gimtinę, jos gamtą, etninę grupę (dzūkus). Konstruktyvizmo raidos teorija teigia, kad vaikas patirtį kaupia pats aktyviai veikdamas, eksperimentuodamas, bendradarbiaudamas, sąveikaudamas su aplinka, daiktais, naują patirtį siedamas su jau turima.

Tai, kad programoje atsižvelgiama į kultūros pedagogikos nuostatas, reiškia, jog programos ugdymo turinys ir metodai atrenkami tautiškumo principu. Visuminio vaiko ugdymo(si) samprata nurodo, kad atsižvelgiant į vaiko amžiaus ypatumus tolygiai, nė vienai neteikiant pirmenybės

ugdamos socialinės, komunikavimo (kalbos ir bendravimo), pažintinės, meninės ir sveikatos saugojimo kompetencijos.

Rengiant programą vadovautasi šiuolaikinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais.

Laikantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos programoje numatomos galimybės vaikui dalyvauti kuriant dienos ritmą, grupės aplinką ir priimant kitus jo gyvenimui svarbius sprendimus, siekiama, kad vaikas nepatirtų savavališko ir neteisėto kišimosi į asmeninį gyvenimą. Grindžiant šeimos bei ugdymo įstaigos sąveiką abipuse pagarba ir supratimu, numatoma laikytis konfidencialumo vertinant vaiko pažangą, bendradarbiaujant su šeima ir kitais vaiko asmenį liečiančiais momentais.

Sprendžiant, kiek toleruoti ir kaip paveikti vaiko į ugdymo įstaigą iš nepalankios socialinės aplinkos atsineštą elgesio modelį, kalbą, vertybines nuostatas, atsižvelgiama į Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos bendrąsias nuostatas, kuriose teigiama, kad vaikas turi jaustis orus ir saugus dėl savo rasinės, kultūrinės ir tautinės tapatybės. Apibendrinus per pastaruosius kelerius metus sukauptą informaciją apie ugdytinių aplinką paaiškėjo, kad dalies šeimų kultūrinė ir socialinė aplinka, vertybinės nuostatos neatitinka šiuolaikinių vaiko ugdymo tendencijų, o tam tikri aspektai gali būti vaikui žalingi. Todėl kai kurios iš socialinės atskirties ar nepalankios socialinės kultūrinės aplinkos atėjusių vaikų ugdymo ir globos problemos sprendžiamos pasitelkus Vaiko teisių tarnybą, seniūnijos socialinį darbuotoją, kitos – programos turinyje numatant tėvų švietimo ir požiūrio keitimo gaires. Numatomi būdai ir formos, skatinančios tėvus domėtis vaikų ugdymu(si), pagal galimybes dalyvauti ugdymo procese, įgyti žinių apie vaiko psichologinę, pažintinę, kalbos, žaidimų raidą, tėvų ir vaiko bendravimo problemas, emocinio ir fizinio smurto pasekmes tolesnei vaiko asmenybės raidai ir kitais šeimai aktualiais vaikų ugdymo(si) klausimais.

Vadovaujantis Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija, numatomi būdai ir formos ypatingiems vaikų gebėjimams tobulinti.

Ikimokyklinio ugdymo programa koreguojama ir papildoma atsiradus poreikiui.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Humaniškumo

- Pripažįstama teisė būti skirtingam, vaikas gerbiamas kaip asmenybė, garantuojama teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį. Suteikiama laisvė ir teisė rinktis, išreiškiant savo norus, poreikius, sumanymus.

Tautiškumo

- Gaivinamos ir puoselėjamos tradicinės kultūros vertybės, diegiamos dorovinės nuostatos.

Demokratiškumo

- Sudaromos vienodos ugdymosi galimybės visiems vaikams, nepaisant socialinių, ekonominių, rasinių skirtumų.

Aktyvumo

- Vaikas patirties ir gebėjimų įgyja aktyviai veikdamas, bandydamas, eksperimentuodamas, bendraudamas ir bendradarbiaudamas, sąveikaudamas su aplinka ir daiktais.

Partnerystė su šeima

- Siekiama ugdymo vienovės šeimoje ir įstaigoje.

Tęstinumo principas

- Laiduojamas perėjimas nuo ugdymo(si) šeimoje prie ugdymo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, vėliau – prie ugdymosi priešmokyklinio ugdymo grupėje, sudarant nenutrūkstamo ugdomojo proceso prielaidas vaikui pereiti iš vieno raidos tarpsnio į kitą.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Tikslas

Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsninumuais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai

Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, pasiekti, kad vaikas:

- Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
- Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ankstyvasis amžius (1–3 m.)

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

<i>Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</i>	
<i>Gebėjimai</i>	<i>Esminės veiksėnos</i>
Palaikyti ir skatinti natūralų domėjimąsi savimi ir aplinkiniu pasauliu. Lavinti loginį mąstymą. Ieškoti išeičių kasdieniams sunkumams ir iššūkiams įveikti. Gebėti savo iniciatyva pasirinkti veiklą, ilgam į ją įsitraukti, ją plėtoti. Domėtis viskuo, kas nauja, palankiai nusiteikti naujoms veikloms. Būti smalsiems, domėtis viskuo, kas vyksta aplinkui, stebėti, bandyti, samprotauti.	Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinė). Žaisdami stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ir spalvos daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje. Pradeda suvokti ryšį tarp tam tikros rūšies daiktų ir formos. Pakartoja pasisekusį veiksmą, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą, susidūrę su kliūtimis išbando jau žinomus veikimo būdus. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą. Patys pasirenka daiktus ir žaislus, su jais žaidžia. Daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja pavykusius veiksmus. Savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus į vieną seką. Veiksmams ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusįjį prie jų dominančių daiktų, protestuoja, reiškia nepasitenkinimą negalėdami įveikti kliūties. Juda norėdami paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus, juos patraukia, pastumia ir stebi, kas vyksta, mėgdžioja, klausia.

	<p>Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir kitus daiktus. Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiais, garsais).</p> <p>Stengiasi išbandyti žaislus ir daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti.</p> <p>Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais, medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kodėl ir kaip.</p>
<i>Ugdymo formos, būdai ir priemonės</i>	
<p>Tyrinėjimas, bandymas, eksperimentavimas grupės aplinkoje, lauke, išvykų metu ir namuose.</p> <p>Elgesio taisyklės ir jų laikymasis.</p> <p>Vaikų sumanymų įgyvendinimas.</p> <p>Periodiškas daiktų ir reiškinių stebėjimas.</p> <p>Įvairių medžiagų, priemonių pateikimas vaikams ir jų aiškinimas.</p> <p>Nuotraukos, plakatai, žurnalai, knygos, stalo žaidimai, kortelės, gamtinė medžiaga, eksperimentuoti tinkamos priemonės.</p> <p>Didaktiniai žaidimai su skaičiavimo priemonėmis, geometrinėmis figūromis.</p> <p>Didaktiniai žaidimai, reikalaujantys grupuoti, rūšiuoti žaislus, daiktus ir kt.</p> <p>Siužetiniai, muzikiniai, traukiami, stumiami, judantys žaislai.</p>	

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

<i>Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti, geranoriškai bendraujant ir bendradarbiaujant su bendraamžiais ir suaugusiais. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</i>	
<i>Gebėjimai</i>	<i>Esminės veiksenos</i>
<p>Suprasti savo asmens tapatumą.</p> <p>Priskirti save prie savo šeimos.</p> <p>Suprasti ir ginti savo teises, būti ir žaisti kartu su kitais.</p> <p>Atpažinti, įvardyti ir reaguoti į savo ir kitų emocijas ar jausmus bei jų priežastis, keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti).</p> <p>Nusiteikti sutelkti dėmesį, būti kantriam, valdyti emocijų raišką ir dėmesį.</p> <p>Pasitikėti juo besirūpinančiu suaugusiuoju, ramiai jaustis su juo kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje.</p> <p>Nusiteikti geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p> <p>Atpažinti kilsius iššūkius ir sunkumus.</p> <p>Nusiteikti ieškoti išeičių kasdieniams sunkumams įveikti.</p> <p>Teigiamai vertinti save ir didėjančius savo gebėjimus.</p>	<p>Reaguoja į išgirstą savo vardą, pradeda jausti savo kūno buvimą – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judėjimą.</p> <p>Jaučiasi svarbus kitiems – šypsosi, krykštuoja, kai aplinkiniai maloniai bendrauja su juo.</p> <p>Atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, įvardija bent kelias kūno dalis.</p> <p>Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, reiškia savo norus, pyksta, kai suaugęs draudžia daryti, ką būna sugalvojęs.</p> <p>Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti.</p> <p>Tikisi suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo.</p> <p>Kalba pirmuoju asmeniu, sako „aš“, „aš noriu“, „mano“. Kalbą sieja su veikla ir daiktų tyrinėjimu – pasako, ką daro, ką turi.</p> <p>Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.</p> <p>Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį.</p> <p>Patiria išsiskyrimo nerimą, išsiskyrus su juo besirūpinančiu suaugusiuoju, ir džiaugsmą, jam sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų.</p> <p>Savo emocijas reiškia skirtingu intensyvumu (nuo silpno niurzgėjimo iki garsaus rėkimo).</p> <p>Būdinga greita nuotaikų kaita.</p> <p>Pradeda valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.</p> <p>Atpažįsta kito vaiko ir suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.</p>

	<p>Pradedą naudoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus.</p> <p>Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į suaugusiojo veido išraišką, intonaciją ir žodžius.</p> <p>Gerau jaučiasi įprastoje aplinkoje, nusiramina suaugusiojo kalbinamas, nešiojamas ir supamas.</p> <p>Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas.</p> <p>Atkakliai laikosi savo norų. Kartoja veiklą, kol pasiekia numatytą rezultatą.</p> <p>Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdienine tvarka ir ritualais.</p> <p>Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir draudimų.</p> <p>Atpažįsta jį besirūpinantį suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, atsako jo kalbinamas, žaidinamas, siekia būti greta.</p> <p>Mėgsta žaisti kartu su suaugusiuoju, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus.</p> <p>Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos.</p> <p>Bijodami nepažįstamos aplinkos ir žmonių, sunkiai atsiskiria nuo tėvų.</p> <p>Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo.</p> <p>Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria.</p> <p>Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Mėgdžioja jų judesius, veiksmus, jiems ką nors pasako, šypsosi.</p> <p>Ieško bendraamžių draugijos, trumpam įsitraukia į žaidimą su kitu vaiku.</p> <p>Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažnai kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu.</p> <p>Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus.</p> <p>Pakartoja nepasisėkusį veiksmą, jį keičia, kad pasiektų laukiamo rezultato, mimika, gestais ir žodžiais parodo, kad susidūrė su kliūtimi, tikėdamasis suaugusiojo arba vyresnio vaiko pagalbos.</p> <p>Susidūręs su sudėtinga veikla, išbando jau žinomus veikimo būdus.</p> <p>Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti, ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos.</p> <p>Nuolat energingai ką nors žaidžia, veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdų, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą.</p> <p>Mėgsta išbandyti naujus žaislus, žaidimus, elgtis rizikingai.</p> <p>Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.</p>
	<p><i>Ugdymo formos, būdai ir priemonės</i></p> <p>Tradiciniai žaidimai, siužetiniai žaidimai, žaidimai su taisyklėmis.</p> <p>Tautosakos ir grožinės literatūros kūrinių skaitymas.</p> <p>Knygų iliustracijų, paveikslėlių serijų, animacinių filmų žiūrėjimas.</p> <p>Pokalbiai, diskusijos.</p> <p>Spontaniškų situacijų panaudojimas.</p> <p>Sumodeliuotų situacijų panaudojimas.</p> <p>Tinkamo elgesio modelio demonstravimas.</p> <p>Vaikų kartu su pedagogu sukurtos elgesio taisyklės.</p>

Savaiminė ir improvizuota vaikų veikla.
Kiti režiminiai momentai.
Šventės, pramogos.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu. Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Gebėjimai

Laikytis grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, kalbėti su suaugusiais ir vaikais. Domėtis paveikslėlių knygelėmis. Savitai reikšti įspūdžius, išgyvenimus, mintis, žaidybinėje ir vaidybinėje veikloje patirtas emocijas.

Esminės veiksėnos

Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir draudimų. Nueina šalin, jeigu kas nepatinka, atsisako bendros veiklos, nekalba. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus. Įdėmiai klausosi suaugusiojo. Supranta elementarius suaugusiojo klausimus ir prašymus. Skiria griežtą ir malonų kalbinančio suaugusiojo toną. Atpažįsta artimiausios aplinkos garsus. Supranta artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių, veiksmų pavadinimus. Komunikavimui vartoja įvairius garsus ir judesius, čiauška, kartoja, mėgdžioja jam tariamus garsus ir skiemenis. Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Klausosi ir supranta nesudėtingus, trumpus tekstukus: žaidimus, eilėraščius ir pasakojimus. Supranta su dienotvarke susijusius paaiškinimus, prašymus, elementarius klausimus. 2–3 žodžių sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. Mėgdžiojimų, žodelių pakartojimais, veiksmiais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Noriai dalyvauja pokalbiuose. Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių. Klausosi naujų žodžių ir bando juos suvokti. 3–4 žodžių sakiniiais reiškia savo norus, poreikius. Pradedą mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus, pats klausia. Kartu su suaugusiuoju dainuoja daineles, užbaigia deklamuojamų eilėraščių frazes. Sako „ačiū“, „prašau“. Vartinėja, žiūrinėja paveikslėlių knygeles, žiūrinėja paveikslėlius. Pozityviai reaguoja į knygelėlių skaitymą (vartydamas kartu su suaugusiuoju). Pradedą atpažinti mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. Žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos parodo. Reaguoja į skaitomą tekstą rankų ir kojų judesiais, veido išraiška, emocijomis. Įvairiais rašikliais spontaniškai brauko popieriaus lape, braižo vertikalias ir horizontalias keverzones. Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas, norus įvairiomis balso intonacijomis, mimika, plojimu, linguodamas su žaislu, daiktu. Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas,

	<p>parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais, veiksmiais.</p> <p>Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus ar judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro.</p> <p>Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmiais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas.</p>
--	---

Ugdymo formos, būdai ir priemonės

Savaiminė ir pedagogo inspiruota veikla, tinkamo elgesio ir bendravimo modelio demonstravimas vaikui, tinkamo vaiko elgesio bendraujant ir bendradarbiaujant su suaugusiais ir vaikais palaikymas.

Ryto ratas.

Pokalbiai, diskusijos.

Tautosakos ir grožinės literatūros kūrinių klausymas.

Aplinkos tyrinėjimas.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus, ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

<i>Gebėjimai</i>	<i>Esminės veiksenos</i>
<p>Noras džiaugsmingai, laisvai judėti.</p> <p>Koordinuoti savo judesius, orientuotis erdvėje.</p> <p>Ugdyti savitarnos ir savitvarkos įgūdžius.</p> <p>Reikšti savo norus, ketinimus.</p> <p>Laikytis tvarkos.</p> <p>Valdyti emocijų raišką ir elgesį, nusiraminti įsiaudrinus.</p>	<p>Atlieka įvairius judesius su daiktais ir žaislais. Mėgdžioja suaugusiųjų veiksmus.</p> <p>Orientuojasi grupės aplinkoje, žino, kur yra žaislai, daiktai, juos atranda.</p> <p>Vežioja, stumdo, tempia, bėgioja paskui riedančius ir prisukamus žaislus.</p> <p>Juda ir sustoja po signalo, keičia kryptį.</p> <p>Lipa laiptais, kopėtėlėmis, pakartotiniu žingsniu, užlipa ant pakilimų.</p> <p>Nušoka nuo paauskstinimo, šokinėja, pralenda pro angą, peršoka liniją, apeina arba peržengia kliūtis.</p> <p>Ridena, mėto, gaudo, spiria kamuolį.</p> <p>Valgo šaukštu, geria iš puoduko. Parodo mimika, ženklais arba pasako, kada nori į tualetą.</p> <p>Suaugusiojo padedami prausiasi rankas, veidą, naudojami rankšluosčiu.</p> <p>Pažįsta savo rūbus, mėgina juos apsivilkti, padeda į vietą.</p> <p>Pats ieško nusiramino, apsikabina žaislą, šaukia suaugusįjį.</p> <p>Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene veikla ir ritualais.</p> <p>Žaisdamas kalba pats su savimi.</p>

Ugdymo formos, būdai ir priemonės

Judrieji, sportiniai žaidimai, kūno kultūros valandėlės.

Priemonės judėjimo motorikai vystyti.

Rytinė mankšta – muzikiniai imitaciniai pratimai.

Judri veikla lauke ir salėje.

Sporto pramogos, ekskursijos.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Domisi, gėrissi, grožissi aplinka, meno kūriniais, menine veikla. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

<i>Gebėjimai</i>	<i>Esminės veiksenos</i>
------------------	--------------------------

<p>Jausti kūrybinę laisvę bei džiaugsmą. Jausti ir savitai reikšti džiaugsmą, patirtas emocijas muzikuojant, šokant ir užsiimant vizualine kūryba. Domėtis, naudotis ir eksperimentuoti dailės priemonėmis ir medžiagomis. Ugdyti jautrumą grožiui.</p>	<p>Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus. Domisi naujais vaizdais, daiktais, garsais, judesiais. Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka simbolinius veiksmus. Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas, judesius. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena kokiu nors daiktu. Emocingai reaguoja į daineles, instrumentinius kūrinius, jas suvokia (šypsosi, ploja rankomis ir pan.). Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2–4 garsų daineles palydėdamas jas judesiais. Juda pagal muziką: žingsniuoja, bėga, apsisuka. Kūno judesiais imituoja kai kurių gyvūnų judesius. Storu pieštuku, kreidele, teptuku baksnoja, brauko, tepinėja, spaudinėja palikdamas pėdsakus (taškus, dėmes, linijas). Domisi, džiaugiasi dailės priemonėmis, jas apžiūrinėja, ragauja, varto. Spontaniškai keverzoja „rankų judesių“ piešinius, juos apžiūrinėja. Siekia pakartoti ir pratęsti įdomią patirtį. Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones atranda skirtingus veikimo su jomis būdus. Brėžia įvairias linijas, formas, vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Emocingai reaguoja girdėdamas dainų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrinėdamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygelių iliustracijas, žaislus. Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus. Susidomi ir emocionaliai reaguoja, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.</p>
---	---

Ugdymo formos, būdai ir priemonės

Suaugusiojo veiksmų stebėjimas ir mėgdžiojimas.
Vaidybiniai žaidimai su lėlėmis, karūnėlėmis.
Aplinkos tyrinėjimas, gamtinės medžiagos rinkimas ir eksperimentavimas.
Išvykos į gamtą, stebėjimai.
Piešimas, lipdymas, aplikavimas, štapavimas, lankstymas, naudojant įvairias medžiagas.
Knygelių skaitymas ir vartymas.
Muzikos klausymas, dainavimas, niūniavimas, grojimas, ritmavimas.
Žmonių, augalų, gyvūnų, aplinkos reiškinių, skleidžiamų garsų, įrašų ir gyvos muzikos klausymas.

Ikimokyklinis amžius (3–6 m.)

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

<i>Gebėjimai</i>	<i>Esminės veiksėnos</i>	
	3–4 m.	4–6 m.

<p>Aktyviai tyrinėti save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldyti tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąstyti ir samprotauti apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p> <p>Mokyti žaidžiant, stebint kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėjant, ieškant informacijos, išbandant, sprendžiant problemas, kuriant, įvaldyti kai kuriuos mokymosi būdus, suprasti mokymosi procesą.</p> <p>Domėtis skaitmenimis, skaičiavimu, apibūdinti daikto vietą eilėje.</p> <p>Gebėti grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį.</p> <p>Suvokti laiko tėkmę ir trukmę.</p>	<p>Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus, paaiškina, kodėl pasirinko.</p> <p>Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas.</p> <p>Išskiria akivaizdžius daiktų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdamas apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.</p> <p>Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema.</p> <p>Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus.</p> <p>Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.</p> <p>Pasako, parodo, ką nori išmokyti.</p> <p>Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjų, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir mėgina komentuoti padarinius.</p> <p>Pasako, ką veikė ir ką išmoko.</p> <p>Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais.</p> <p>Pakvietus, sudominus ištraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą.</p> <p>Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo.</p> <p>Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje.</p> <p>Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridėdant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja.</p> <p>Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos, vienodo dydžio ar spalvos daiktus.</p>	<p>Domisi aplinka, stebi, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. Patys siūlo idėjas, ką norėtų tyrinėti, išbandyti, pasirenka tai, kas labiausiai domina.</p> <p>Paaiškina, kad gamtą tyrinėti reikia atsargiai, nežalojant, neniokojant, nurodo, ko reikia saugotis gamtoje (neragauti nepažįstamų vaisių, uogų, neimti į rankas vabzdžių ir t.t.), buityje, gatvėje.</p> <p>Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Moka prižiūrėti ir stebėti kambarinių augalų, daržovių augimą. Žino apie naminių gyvūnų naudą žmogui ir augalų panaudojimą maistui.</p> <p>Nusako, iš ko ir kaip pagaminama duona, pieno produktai.</p> <p>Atpažįsta po keletą miško ir vandens augalų bei gyvūnų, valgomųjų grybų.</p> <p>Samprotauja apie profesijos pasirinkimą, kokių savybių reikia žmonėms, dirbantiems įvairius darbus.</p> <p>Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse.</p> <p>Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.</p> <p>Žino tėvų profesijas, samprotauja apie profesijos pasirinkimą, kokių savybių reikia žmonėms, dirbantiems įvairius darbus.</p> <p>Įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą.</p> <p>Žino savo šalies ir sostinės pavadinimą, domisi žinomais šalies žmonėmis (prezidentu, menininkais, sportininkais).</p>
--	--	---

	<p>Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą.</p> <p>Palygina labai skirtingus ir vienodus daiktus pagal ilgį, storį, aukštį ir pan.</p> <p>Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis ir pan.</p> <p>Pradeda skirti dešinę ir kairę, išvardija ir tyrinėja savo kūno dalis.</p> <p>Skaičiuoja bent iki penkių. Skiria sąvokas daugiau – mažiau, vienas – daug.</p> <p>Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią</p> <p>Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį.</p> <p>Randa mažai besiskiriančius daiktus.</p> <p>Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namus, automobilius, kelius, parduotuves ir pan.).</p> <p>Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimą, savo vardą ir pavardę. Išvardija šeimos narius.</p> <p>Pasako, kuo dirba tėtis, mama.</p> <p>Žino savo gimtojo miesto pavadinimą, kad Lietuva – šalis, kurioje jis gyvena. Atpažįsta tautinius simbolius (vėliavą, herbą).</p> <p>Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje.</p> <p>Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius.</p> <p>Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus.</p> <p>Pasako metų laikų pavadinimus ir jiems būdingus požymius.</p> <p>Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.</p>	<p>Klausosi Lietuvos himno, bando jį giedoti pagal fonogramą.</p> <p>Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supranta ir vartoja sąvokas: daugiau/mažiau, po lygiai, vienu, dviem. daugiau/mažiau, pusiau, į dvi/į keturias dalis.</p> <p>Atpažįsta, atkuria pratęsia, sukuria skirtingų daiktų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.</p> <p>Pradeda suprasti ryšius tarp skaičių (pvz., kad šeši susideda iš dviejų trejetų arba iš trijų dvejetų porų). Pradeda suprasti ir vartoti žodžius: sudėti, atimti, pridėti, kiek bus, kiek liks ir pan.</p> <p>Vis geriau tam tikra tvarka išdėlioja daugiau daiktų į vieną eilę (pvz., pagal didumą, pagal spalvos intensyvumą).</p> <p>Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą, tačiau plokštumos ir erdvės sąvokų dar nevirtoja.</p> <p>Grupuoja, klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą.</p> <p>Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais.</p> <p>Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį medžiagos kiekį. Palygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius (šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.).</p> <p>Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę – į dešinę, aukščiau – žemiau, virš – po, šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, viduje, išorėje ir kt.</p> <p>Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę, mokosi pažinti laikrodį.</p>
--	---	---

	<p>Atpažįsta ir pavadina dangaus kūnus: saulė, mėnulis, žvaigždės.</p>	<p>Dėlioja didesnius surenkamus paveikslėlius, stato iš smulkesnių detalių.</p> <p>Sugrupuoja daiktus pagal nurodytą požymį (dydį, formą).</p> <p>Vaizduodamas ar rikiuodamas daiktus pradeda atsižvelgti į jų dydį (pvz., piešdamas daiktus juos išrikiuoja palei lapo kraštą nuo mažiausio iki didžiausio). Pradeda suprasti, kada vartojamos priešingas reikšmės turinčios sąvokos: mažas ir didelis, lengvas ir sunkus, šilta ir šalta ir kt. (pvz., sako „aš esu didelis, o kačiukas mažas“, bet „aš esu mažas, o namas didelis“).</p>
--	--	---

<p><i>Ugdymo formos, būdai ir priemonės</i></p>	
<p>Bandymai, projektai, tyrinėjimai ir eksperimentai grupės aplinkoje, lauke, išvykų metu ir namuose.</p> <p>Pokalbiai. Informacijos paieškos.</p> <p>Vaikų sumanymų įgyvendinimas, periodiškai daiktų ir reiškinių stebėjimas.</p> <p>Dalyvavimas darželio ir bendruomenės šventėse, renginiuose, parodose.</p> <p>Įvairūs daiktai (senoviniai ir nauji), buities reikmenys.</p> <p>Pasakojimai, skaitymas, knygos, plakatai, enciklopedijos, nuotraukų albumai.</p> <p>Didinamieji stiklai, įvairios priemonės, skirtos matuoti ir eksperimentuoti.</p> <p>Stalo žaidimai, priemonės, skirtos grupuoti, rūšiuoti, daiktų modeliai, konstruktoriai, dėlionės.</p> <p>Sėklų pavyzdžiai, džiovinta gamtinė medžiaga.</p> <p>Kompaktinės plokštelės su gamtos garsų įrašais (paukščių ir gyvūnų balsų, lietaus, jūros ir kt.); su tarmiška kalba ir dainomis.</p> <p>Tautinė atributika (herbas, vėliavėlės, himno įrašas, tautinės juostos), žemėlapiai, gaublys.</p>	

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

<p><i>Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdienams iššūkiams bei sunkumams įveikti, geranoriškai bendraujant ir bendradarbiaujant su bendraamžiais ir suaugusiais. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</i></p>		
<p><i>Gebėjimai</i></p>	<p><i>Esminės veiksenos</i></p>	
<p>Suvokti save kaip savitą ir ypatingą. Save vertinti teigiamai.</p> <p>Atpažinti ir įvardyti savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreikšti tinkamai, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu.</p> <p>Suprasti, kas yra gerai, kas blogai, bendrauti</p>	<p>3–4 m.</p> <p>Pradeda suprasti, kad skirtingomis aplinkybėmis jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza.</p> <p>Pavadina pagrindines emocijas.</p> <p>Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus.</p> <p>Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja (pvz., stengiasi paguosti, padėti).</p> <p>Pradeda suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna).</p>	<p>4–6 m.</p> <p>Žino ir moka pasakyti svarbiausią informaciją apie save (pvz., pasako tėvų vardus, savo pavardę, savo adresą, telefono numerį, tėvų darbovietę, nurodo vaikų darželio grupės pavadinimus).</p> <p>Suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, tėvynę.</p> <p>Atpažįsta savo ir kitų žmonių emocijas, nuotaikas, bando keisti jas bendraujant.</p> <p>Mokosi saugoti savo privatumą, siekia kitų palankumo, yra tolerantiškas kitokiam.</p>

<p>bent su vienu vaiku, palankiai priimti kitus. Pasitikėti pedagogais, drąsiai jiems reikšti savo nuomonę, tartis, derėtis. Žinoti, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Laikytis susitarimų, taisyklių.</p>	<p>Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus. Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. Stengiasi jausmus išreikšti žodžiais, o ne veiksmais. Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė). Ne visuomet lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojomis, bendradarbiauja su jomis: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą). Žaidžia vaizduotės žaidimus. Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Žaidžia su vienu ar keliais vaikais. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko. Dalijasi žaislais su žaidimo draugu. Paprašytas duoda pažaisti savo žaislu kitam vaikui arba žaidžia su juo paeiliui. Susidūrus su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema, nepasisėkus prašo suaugusiojo pagalbos.</p>	<p>Supranta, kad gali pats kontroliuoti kilusių jausmų raišką, stengiasi tinkamais būdais, neskaudindamas kitų, reikšti jausmus. Dažniausiai savarankiškai laikosi nustatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Supranta jų prasmę bei naudingumą. Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį į klausymą, stebėjimą, veiklą. Atsiranda savitvarkos, savitvarkos pradmenys. Susijaudinęs, išsigandęs, sutrikęs bando nusiraminti, ieškoti pagalbos. Nusiteikęs geranoriškai ir pagarbiai bendrauti su suaugusiais. Žino, kad į suaugusįjį galima kreiptis pagalbos ištikus nelaimėi. Pasitiki pedagogais, artimaisiais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi. Drąsiai išsako savo nuomonę, siekia susitarimų. Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, mokosi vieni kitiems sakyti komplimentus, užjausti, paguosti. Diskutuoja dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekia rasti kompromisų, įsitraukia į derybų procesą. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl, stengiasi elgtis pagal savo gero elgesio supratimą. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Turi draugą arba kelis nuolatinis žaidimų partnerius, gerbia kitus vaikus, išklauso jų nuomonę, iš jų mokosi. Dalyvauja darželio, miestelio šventėse, renginiuose, įvairiuose projektuose, dalijasi įspūdžiais.</p>
---	---	--

Ugdymo formos, būdai ir priemonės

Įvairių elgesio, bendravimo, literatūros kūrinių, saugios gyvenamosios situacijų inscenizavimas ir aptarimas.
 Patirtų situacijų, skaitytų kūrinių iliustravimas meninėmis priemonėmis.
 Pratybos ir pratimai gyvenimo įgūdžiams ugdyti, projektai.
 Šventinių renginių, parodų lankymas.
 Asmeniniai daiktai, nuotraukos.
 Siužetiniai žaislai, stalo žaidimai, didaktinės priemonės. Lėlių teatrui, inscenizacijoms tinkamos priemonės.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu. Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Gebėjimai	Esminės veiksenos	
	3–4 m.	4–6 m.
<p>Klaustyti ir suprasti kitų kalbėjimą, kalbėti su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškiant savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai pajusti kalbos grožį. Atpažinti ir rašinėti raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradėti skaitinėti. Susipažinti su tarmėmis. Lavinti taisyklingą tartį.</p>	<p>Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai. Pradeda išklausti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas. Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė. Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius. Kalba, pasakoja apie tai, ką mato ir matė, girdi ir girdėjo, ką sužinojo, suprato, vartodamas elementarius terminus, girdėtus naujus žodžius. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Kalbėdamas vartoja nesudėtingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, pridėdamas savo žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika. Imituoja skaitymą. Keiverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementų ir raidžių. Raidėmis ir simboliais (grafiniais vaizdais) pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje. Bando kopijuoti raides, trumpus žinomus žodžius, pagal pavyzdį</p>	<p>Bendrauja su daugeliu žmonių, darželyje, namuose. Laisvai reiškia savo mintis, norus, papasakoja apie save, draugų grupelėje ar suaugusiam. Nepertraukdamas klausosi draugų ir suaugusiųjų kalbos, pasakojimų, įvairių stilių tekstų, mįslių ir pan. Iškilus klausimui drąsiai klausia, komentuoja išgirstą informaciją, supranta ir interpretuoja. Bando atpasakoti teksto turinį su pradžia ir pabaiga. Pats kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinius. Pasakojimui naudoja gestus, mimikas, vaidina charakterinius personažus. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt. Kalba natūraliai atliepdamas bendravimo situaciją, vartodamas vaizdingus žodžius. Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, užrašo savo vardą spausdintinėmis raidėmis, randa vardo raides tekste. Imituoja skaitymą vartydamas knygeles. Emocingai klausosi įvairaus stiliaus muzikos kūrinių, pasako kūrinių nuotaiką. Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę.</p>

	užrašo savo vardą spausdintinėmis raidėmis.	Išgirsta pirmą garsą, geba jį įvardyti ir prigalvoti daugiau žodžių su tuo garsu. Piešiniu, rašinėjimais, raidėmis atvaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus. Piešiniuose, po darbeliais, įvairiuose laiškeliuose, pranešimuose ar kvietimuose rašo atskiras raides, savo vardą, elementarius žodelius. Rašo nepaisydamas žodžių darybos ir jų dėstymo eilutėje ar puslapyje taisyklių.
--	---	--

Ugdymo formos, būdai ir priemonės

Savaiminė ir pedagogo inspiruota veikla.

Tinkamo elgesio ir bendravimo modelio demonstravimas vaikui.

Tinkamo vaiko elgesio bendraujant ir bendradarbiaujant su suaugusiais ir vaikais palaikymas.

Ryto ratas, pokalbiai, diskusijos, tautosakos ir grožinės literatūros kūrybinių klausymų, skaitant suaugusiajam ir iš garso įrašų.

Kalbinė aplinka – grupės, šeimos, vaiko asmeninė biblioteka, įvairios rašymo priemonės: magnetinės, smėlio, druskos lentos; magnetiniai, kartoniniai, mediniai ir kitokie raidžių rinkiniai; sąsiuviniai, pratybu, spalvinimo knygelės.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus, ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

<i>Gebėjimai</i>	<i>Esminės veiksenos</i>	
	3–4 m.	4–6 m.
<p>Rūpintis savimi ir savo asmeniniu saugumu. Suvokti, kas padeda augti sveikam, stipriam, ištvėringam. Saugoti savo sveikatą ir saugiai elgtis gamtoje. Pažinti savo kūną ir pajusti jo galimybes. Tobulinti judesių koordinaciją. Sugebėti išreikšti save judesiu, suprasti judesio „kalbą“. Įgyti savikontrolės įgūdžių. Išmokti sportinių pratimų ir žaidimų, grūdintis supančios aplinkos, gamtos sąlygomis.</p>	<p>Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Priminus tvarkosi savo žaidimų bei veiklos vietą. Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų. Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir</p>	<p>Kreipiasi į aplinkinius, kai reikia pagalbos, pats padeda kitam. Aiškinasi saugaus eismo taisykles, atpažįsta svarbiausius kelio ženklus, sugeba saugiai elgtis gatvėje. Kontroliuoja savo elgesį žaisdamas, veikdamas. Domisi sveika mityba. Pasako, jog maistas reikalingas tam, kad augtume ir būtume sveiki. Išvardija maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, o kuriuos ne. Saugiai ir tinkamai naudojami stalo įrankiais, kitais aštriais ir sveikatai pavojingais buities daiktais. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Laikosi higienos įgūdžių: plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p>

	<p>sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn laikydamasis už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo.</p> <p>Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Beveik tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, sega sagas, ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų). Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.</p> <p>Laipioja lauko įrengimais. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių į taikinį.</p> <p>Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.</p>	<p>Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai. Savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p> <p>Su malonumu išmėgina savo kūno galimybes: bėga pristatomu arba pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, šliaužia suoleliu. Šokinėja ant vienos kojos judant pirmyn, šoka į toli, į aukštį.</p> <p>Važiuoja dviračiu, paspirtuku. Eina keisdamas greitį, išlaiko saugų atstumą, stengiasi neužgauti draugo.</p> <p>Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai, kerpa gana tiksliai, sulenkia popieriaus lapą per pusę, į keturias dalis.</p> <p>Laikosi žaidimo taisyklių bei susitarimų, kurie privalomi visiems žaidimo dalyviams. Greitai sureaguoja į įvairias komandas ir signalus. Dalyvauja bendruomenės sporto renginiuose, pramogose.</p>
--	---	--

Ugdymo formos, būdai ir priemonės

Judrieji ir tradiciniai, sporto žaidimai.
 Kūno kultūros ir sveikatingumo valandėlės, mankšta.
 Pokalbiai, spontaniškas situacijų panaudojimas.
 Stebėjimas, grožinės literatūros ir tautosakos kūrinių iliustracijų panaudojimas.
 Vaikiškų enciklopedijų vartymas ir diskutavimas jų iliustracijų temomis.
 Sveikos mitybos piramidės aptarimas, susitikimai su sveikatos priežiūros specialistais.
 Paveikslėliai, knygelės, didaktinės priemonės, stalo žaidimai.
 Buities daiktai.
 Sportinis inventorių.
 Asmens higienos priemonės.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

<i>Gebėjimai</i>	<i>Esminės veiksenos</i>	
Spontaniškai ir savitai reikšti įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirti emocijas muzikuojant, šokant, vaidinant.	3–4 m.	4–6 m.
	Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos garsus juos atkartoja (paukščių, gyvūnų, negyvosios gamtos, aplinkos skleidžiamus garsus). Kartu su kitais ar vienas dainuoja vaikiškas ir liaudies daineles	Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios

<p>Grožėtis savo ir kitų kūryba, gerbti kito savitumą.</p> <p>Eksperimentuoti įvairiomis dailės priemonėmis, medžiagomis ir technikomis.</p> <p>Jausti spalvų derinių, skirtingų faktūrų įtaką darbelių nuotaikai, kūrybinę laisvę.</p> <p>Pažinti liaudies kūrybą, tautodailę.</p> <p>Pažinti savo bendruomenės bei Druskininkų savivaldybės menininkus.</p>	<p>pritariant muzikos instrumentui ir be jo.</p> <p>Dainavimą palydi ritmiškais judesiais.</p> <p>Žaidžia įvairius muzikinius žaidimus, ratelius, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių.</p> <p>Tyrinėja garso išgavimo būdus kūno, gamtos, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui.</p> <p>Improvizuoja skanduodamas, plodamas, trepsėdamas, stuksendamas.</p> <p>Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų.</p> <p>Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta, „pasimeta“.</p> <p>Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atrasdamas spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę, turi mėgstamas spalvas. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas.</p> <p>Skirtingai reaguoja (ramiai ar emociškai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką.</p> <p>Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėrašį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinių, knygelių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales.</p>	<p>muzikos kūriniui. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius.</p> <p>Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) skleidžiamus garsus.</p> <p>Dainuoja jausdamas muzikos ritmą. Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.).</p> <p>Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti (aiškiai tarti balsius, priebalsius, dvibalsius), taisyklingiau stovėti, kvėpuoti.</p> <p>Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus.</p> <p>Šoka ratelius, muzikinius žaidimus (bėga, sukasi, pašoka, šoka poromis ir kt.).</p> <p>Šoka improvizuotai kurdamas penkių šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreikšdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus).</p> <p>Vaidindamas stalo, lėlių teatre vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes.</p> <p>Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.</p> <p>Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocijas būsenas. Tiksliai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką.</p>
---	---	--

	<p>Reaguoja į kitų nuomonę. Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį.</p>	<p>Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas. Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius, gamtą ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako, kodėl gražu. Pasakoja įspūdžius, patirtus klausantis muzikos, žiūrint vaidinimo, šokių. Pasakoja, aiškina, ką pats sukūrė, kaip kūrė, pastebi, kas gražu, ir stengiasi tai panaudoti savo meninėje raiškoje. Emocingai klausosi įvairaus stiliaus muzikos kūrinių. Naudoja ir derina įvairias technikas (tapymas su šlampavimu, kreideles su tapymu ir pan.). Lipdo reljefinius paveikslus iš plastilino. Kuria įvairius darbelius iš gamtinės medžiagos (kankorėžių, smėlio, džiovintų lapų, šakelių, akmenėlių ir kt.). Karmo karpinius, atlieka grupinius darbus (piešinius, aplikacijas, lipdinius, koliažus). Domisi liaudies meno darbais, medžio drožiniais, molio dirbiniais, margučiais, pritaiko tautinės puošybos elementus savo darbeliuose. Miestelyje apžiūri tautodailininkų darbus, juos aptaria.</p>
--	---	--

Ugdymo formos, būdai ir priemonės

Vaidybinių žaidimų su lėlėmis, kaukėmis.
Gamtinės medžiagos rinkimas ir veikla su ja.
Knygelių iliustracijų žiūrėjimas, įvairių ir tautinių raštų kopijavimas.
Išvykos į bendruomenės parodas.
Pasivaikščiavimai gamtoje, meninės raiškos priemonių spektrą skatinantys pajusti pokalbiai.
Spektaklių, išgyvenimų, emocijų perteikimas piešiniais.
Grupės ir darželio aplinkos puošimas vaikų kūrybiniais darbais.
Piešimas, lipdymas, aplikavimas, knygelių iliustravimas, šlampavimas, lankstymas naudojant įvairias medžiagas.
Kūrybinių darbų grupelėmis kūrimas.
Muzikos klausymas, dainavimas, niūniavimas, grojimas, ritmavimas, atkartojimas kūno judesiais.
Žmonių, augalų, gyvūnų, aplinkos reiškinių, skleidžiamų garsų, įrašų ir gyvos muzikos klausymas.
Muzikos užsiėmimai, šventės, pramogos.
Sekamų pasakų, eilėraščių klausymas, judesių, mimikų stebėjimas ir atkartojimas.
Spektaklių, vaidinimų žiūrėjimas, pačių kūrimas ir vaidinimas.
Eilėraščių, pasakų, linksmų istorijų kūrimas ir pasakojimas.

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus ir daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše numatytas vaiko ugdymosi pasiekimų sritis, kurių visuma laiduoja sėkmingą vaiko asmenybės ugdymąsi:

- fizinio aktyvumo ir kasdienio gyvenimo;
- savivokos ir savigarbos, emocijų suvokimo ir raiškos, savireguliacijos ir savikontrolės;
- bendravimo su suaugusiaisiais ir bendraamžiais;
- sakytinės ir rašytinės kalbos;
- aplinkos pažinimo;
- skaičiavimo ir matavimo;
- estetinio suvokimo ir meninės raiškos;
- iniciatyvumo ir atkaklumo;
- tyrinėjimo;
- problemų sprendimo;
- kūrybiškumo;
- mokėjimo mokytis.

Vertinimas padeda auklėtojams ir kitiems ugdytojams atpažinti vaikų ugdymosi pasiekimus ir poreikius, tikslingai rengti ir įgyvendinti ugdymo programos turinį, jį pritaikyti kiekvienam vaikui ir vaikų grupei, stebėti vaikų pažangą ir tikslingai ugdyti kiekvieną vaiką.

Pagrindiniai vaiko pasiekimų vertintojai yra grupių auklėtojos. Vaikų pasiekimų vertinime dalyvauja tėvai (globėjai), patys vaikai. Specialiųjų poreikių vaikų pasiekimus vertina kiti specialistai: logopedas, spec. pedagogas, psichologas. Jie teikia rekomendacijas auklėtojams, tėvams (globėjams). Pedagoginei psichologinei tarnybai rekomendavus, sudaromos individualios ugdymo programos.

Informacija apie vaiko pasiekimus ir pažangą renkama visą vaiko buvimo įstaigoje laikotarpį taikant šiuos metodus: vaiko stebėjimą, vaiko veiklos ir kūrybos darbų analizę, pokalbį su vaiku, pokalbį su tėvais (globėjais).

Visuminis vaiko pasiekimų vertinimas atliekamas du kartus per metus: mokslo metų pradžioje ar vaikui pradėjus lankyti įstaigą ir mokslo metų pabaigoje. Esant poreikiui gali būti atliekamas ir tarpinis vaiko pasiekimų vertinimas.

Vaiko pasiekimai dokumentuojami ir kaupiami Vaiko pasiekimų aplanke. Į aplanką dedama iš tėvų gauta informacija apie individualius vaiko įpročius ir įgūdžius, tėvų pageidavimus ir lūkesčius, vaiko kūrybinės veiklos darbai, pačių vaikų mintys, auklėtojų atliktų stebėjimų apibendrinimai, kita tikslingai atrinkta vaiko pažangą ir pasiekimus rodanti informacija.

Pasiekimai fiksuojami grupės dienyuose.

Apibendrinti vaikų ugdymo(si) pasiekimai aptariami mokytojų metodinio būrelio susirinkimuose, vaiko gerovės komisijos posėdžiuose.

Apie vaiko ugdymosi pasiekimus nuolat individualiai informuojami tėvai, globėjai. Ši informacija neviešinama.

NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 2011-03-17, Nr. XI-1281.
2. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija. (ratifikuota 1995m. liepos 3d., Nr. I - 983)
3. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas. ŠMM, 2011-06-07, Nr. V – 1009.

4. Verseckienė O., Marcinkas F. ir kt. Po Tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės. – V., 1995.
 5. Žukauskienė R. Raidos psichologija. – V.: Margi raštai, 2002.
 6. Monkevičienė O., Palačionienė L. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. – V., 2003.
 7. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija. 2003-05-20, Nr. IX-1569.
 8. Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija. 2013-12-23, Nr. XII -745.
 9. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. V., Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
 10. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. V., Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
 11. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. V., Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
 12. Metodinės rekomendacijos Ikimokyklinio ugdymo programai rengti. V., Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
 13. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Sud. Monkevičienė O. V., Minklės leidyba, 2001.
 14. Becher-Textor. Kūrybiškumas vaikų darželyje. V., Presvika, 2001.
 15. Bulotaitė L., Gudžinskienė V., Monkevičienė O., Jakučiūnienė D. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius. V., Švietimo aprūpinimo centras, 2004.
 16. Molcho S. Vaikų kūno kalba. Alma Littera, 2006.
-